

داکتر یار محمد حیدر زاده کارشناس محیط زیست

راه های حفظ و نگهداری یخچالهای طبیعی کوه های هندوکش

یخچالهای طبیعی هندوکش از قله های بلند نوشاخ پامیر آغاز و تا کوه های بابا ادامه می یابد ، بزرگترین مغزن از آب شترین در کشور ما هستند. با توجه تحولات افلمی اگر توجه و روی کرد جدی در حفظ و نگهداری یخچالهای طبیعی کوه های هندوکش نه شود ، به آنها صدمه جدی خواهد رسید.

امسال در فصل زمستان ، هوا در برخی ولایات برف گیر کشور گرمتر از سال های پیش می باشد. ما به اثر گرمی آب و هوا جهانی در این چند سال اخیر شاهد طغیان دریا آمو ، کوکچه ، بغلان ، مرغاب ، پنجشیر ، علیشنگ و الینگار ، کتر ، هریرود و هلمند بوده ایم.

یکی از رهکاری جدی به ماندگاری یخچالهای کوه های هندوکش کمک شایان می کند ، اعلان ساحه حفاظت شده از پوشش گیاهی بومی آن از طرف اداره ملی محیط زیست می باشد. مراتع اکوسیستم هایی هستند که مشخصه اصلی آنها پوشش گیاهی بومی آن می باشد. اگر از علفزار های مراتع استفاده بی رویه کرده و همچنین باروش های نادرست استفاده از خاک در کشت للمی موجب فرسایش شدید آن را فراهم می آورد.

بنابر این بایستی ۲۰ تا ۳۰ کیلومتر ساحات نزدیک یخچالها طبیعی ممانعت جدی از گزند چرا گله ها از قطع جنگلات و بته ها و اقدام فوری برای مردم محل در ایجاد پروژه های کاری که تا آنها از کندن پوشش گیاهی و دامنه کوه های اجتناب ورزند.

یخچال نوشاخ پامیر بلندترین ارتفاع قله آن ۷۴۸۵ متر و طول آن در حدود ۷۰ کیلومتر و بیشتر از یک کیلومتر طول پهنا یخ آن در فصل تابستان است. از وضعیت توپوگرافی ارتفاع حد بالا و پایین حوض های یخگیر یخچال کوتل انجمن ، کوتل جمار ، کول خاواک، کوتل دره عبدالله خیل ، کوتل بازک ، یخچالهای آرزو ، قله های سالنگ ، تاله برفک ، قله نیکی پی ، کوتل شبر و قله قاده سرخ پارسا و غیره معلوم درست نیست. حجم عظیمی یخ بالای قله های کوه بابا و کوتل اونی کابل را پوشانده بود ولی به اثر بی توجهی در حفظ پوشش گیاهی منطقه حالا اکثر یخچالها ذوب شده است و تنها در قله های کوه بابا بشکل پراکنده در ساحات مختلف به حجم کم باقی مانده است.

پوشش گیاهی مهم ترین نقش را در سرد کردن سنگ گل و چوب منطقه دارد و باعث کاهش درجه حرارت گرمی موجب سردی اشیا منطقه و باعث حفظ و ماندگاری این یخچالها طبیعی می شود. پوشش گیاهی در کوه های برف ریز و بارن ریز سبب ممانیت از آمدن برف کوچ در ارتفاعات و دره ها جلو پیش راه روناب ها و سیلاب ها می شود.

در صورت بی توجهی مسؤولین اداره مسؤل و در نحوه اداره چراه چهار پایان و مانع کندن ریشه گیاهان از زمین مراتع و ساحه یخچالها طبیعی فاقد پوشش گیاهی محفوظ باشد همه آن چیزی که طبیعت طی قرنهای بسیار برای رونق زراعت کشور ما بوجود آورده است ممکن بایک ریزش شدید باران به یکباره این نعمت خداداد از دست برود.

به همین سبب بغیر از افغانستان در تمام جهان ساحات یخچالها طبیعی ساحه حفاظت شده از طرف دولت های اعلان شده است. مفیدیت ساحه حفاظت شده برای بهتر شدن وضعیت پوشش گیاهی در نتیجه هنگام برف باری و باعث نگهداری حجم زیاد برف در کوه ها می شود.

از دیگاه کارشناسان ضرورت به ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی برای بررسی تمام یخچال های طبیعی افغانستان می رود که هر ساله اطلاعات از کم و کیفی این منابع از جنبه های تابع آبی و زیست محیطی برای رونق زراعت کشور ما ضروری می باشد.

۱ — مطالعه و بررسی و شناخت پتانسیل های منابع آبی و چالش های پیش روی که از با بت تغییرات آب و هوایی در ۴ دهه جنگ ، یخچال ها قله ها رشته کوه های هندوکش چند فیصد آنها کاهش یافته و چند فیصد آنها خدا ناخسته در معرض فروریزی توده های یخ به به سوی کول آب ها همراه با رسوبات خواهد افتاد می توان روستا های نواحی مسیر خود را نابود کند.

۲ — اندازه کمترین ارتفاع یخچال .

۳ — مساحت و محیط موقعیت خط برف یخچال که سالانه چند متر از دست می دهد.

۴ — وضعیت توپوگرافی ارتفاع حد بالا و پایین حوض های یخگیر یخچالها .

۵ — وضعیت توپوگرافی منطقه و حوضه آبریز یخچالها .

۶ — رابط تعادل آب و یخ منطقه مورد بررسی قرار گیرد.

۷ — سنجش میزان درجه حرارت متوسط گرمترین و سردترین منطقه .

۸ — آثار برداری از ساحات یخچالهای ذوب شده منطقه .

۹ — بازسازی وضعیت آب هوای منطقه ای آثار یخچالهای هنوز هم در محل وجود دارد .

۱۰ — سنجش میزان نزولات منطقه هم از بارش برف و باران.

یخچال‌ها طبیعی زاینده سفره آب‌های زیرزمینی، چشمه‌ها، تغذیه رودها و قنات‌ها می‌باشد. یخچال‌های طبیعی بسیاری در کوه‌های هندوکش وجود دارند که حدود ۸۵ فیصد منابع آبی کشور از آن طریق بدست می‌آید و دریا‌های مهم افغانستان عمدتاً از ذوب یخچال‌ها کوه‌های هندوکش و جهیل‌های یخبندان آن سرچشمه می‌گیرد. در کوتاه مدت، ذوب یخچال‌های طبیعی رشته کوه‌های هندوکش در حال حاضر باعث افزایش رانش زمین محلی با جنبش زمین و جاری شدن سیل منطقه به طور کلی در سیستم‌های دریا‌ها تغییری وارد کرده است. اگر ما در حفظ یخچال‌ها برف‌چال‌های کوه‌های هندوکش سعی و تلاش جدی نکنیم در دراز مدت این یخ‌های یخچال‌ها طبیعی کشور از بین می‌رود، خدا ناخسته کشور ما را به خشکسالی مواجه می‌شود.

کم‌بارشی برف امسال زمستان از بابت تغییر آب و هوا می‌تواند در سال آینده، بحرانی کمبودی آب در شمال غرب و جنوب غرب به مشکلات مردم زراعت پیش و چاروادارن کشور شاید اضافه کند. افغانستان از آب‌های آزاد دور افتاده است و ۸۰ فیصد مساحت آن را کوه‌ها پوشانیده است. جنانچه شاعری راجع به وضعیت طبیعت پنجشیر نوشته است.

اگر دریای پر قهرش نباشد   میان نار سوزان است پنجشیر .

دوست گرامی اگر زحمت برای شما محترم ه نه باشد جهت غنای طرح در صفحه فیسبوک عمومی در پای این مضمون تبصره کنید

داکتر یارمحمد حیدر زاده کارشناس محیط زیست

منابع

ویکی پیدیا سویدی